Time : 3 Hours **Total Marks - 100**

N. B: 1. All Questions are compulsory.
2. Draw diagram and sketches wherever necessary.
3. Use of map stencil is allowed.

1.A)	Explain the Nature and Scope of Environmental Geography.	**20**
	OR	
B)	Explain Human Environment Correlation.	**20**
2.A)	Give details of any one by mentioning the types of ecosystems.	**20**
	OR	
B)	What is an ecosystem? Explain the various functions of an ecosystem.	**20**
3.A)	Biodiversity of the Western Ghats region.	**20**
	OR	
B)	What is Biodiversity? explain the types of Biodiversity.	**20**
4.A)	Explain the causes and effects of Air Pollution.	**20**
	OR	
B)	State the causes and effects of water pollution and give a remedial plan.	**20**
5.A)	Explain the concept of 'Sustainable Development' in detail.	**20**
	OR	
B)	Write a Geographical description of Environmental Problems.	**20**

X51YD66477X51YD66477X51YD66477X51YD66477

३ तास **गुण : १००**

सूचना १. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२. आवश्यक तेथे आकृत्या व आराखडे काढा.
३. नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास अनुमती आहे.

प्रश्न.१.अ) पर्यावरणीय भूगोलाचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा. २०

किंवा

ब) मानवी पर्यावरण सहसंबंध स्पष्ट करा. २०

प्रश्न.२.अ) परिसंस्थांच्या प्रकारांचा उल्लेख करून कोणत्याही एकाचा तपशील द्या. २०

किंवा

ब) परिसंस्था म्हणजे काय? परिसंस्थेची विविध कार्ये स्पष्ट करा. २०

प्रश्न.३.अ) पश्चिम घाट प्रदेशातील जैवविविधता. २०

किंवा

ब) जैवविविधता म्हणजे काय? जैवविविधतेचे प्रकार स्पष्ट करा. २०

प्रश्न.४.अ) वायू प्रदूषणाची कारणे आणि परिणाम स्पष्ट करा. २०

किंवा

ब) जलप्रदूषणाची कारणे आणि परिणाम सांगा आणि उपाय योजना सांगा. २०

प्रश्न.५.अ) 'शाश्वत विकास' ही संकल्पना सविस्तरपणे समजावून सांगा. २०

किंवा

ब) पर्यावरणीय समस्यांचे भौगोलिक वर्णन लिहा. २०

X51YD66477X51YD66477X51YD66477X51YD66477

(3 Hours) **[Total Marks : 100]**

Please check whether you have got the right question paper.

N.B.: **1. All question are compulsory**

2. All questions carry equal marks.

1. **a)** Review the Political condition of India on the eve of Babur invasion.

OR

b) Discuss the Rajput policy and religions policy of Badshaha Akbar.

2. **a)** Examine the Central administrative system under the Mughal.

OR

b) Describe in detail the Mansabdari system under the Mughal Empire.

3. **a)** Bring out the contribution of Chhatrapati Shivaji Maharaj to the foundation of Swarajya.

OR

b) Trace the civil and military administration of Chhatrapati Shivaji Maharaj.

4. **a)** Discuss the Socio-economic life during the Mughal rule.

OR

b) Write a detailed note on the development of education and literature during Mughal Period.

5. Write short notes of the following **(Any Two)**

a) Badshaha Aurangzeb

b) Judicial system of Mughal age

c) Chhatrpati Sambhaji

d) Din-i-Ilahi

X51YCED235X51YCED235X51YCED235X51YCED235

(मराठी रूपांतर)

(३ तास) **[एकूण गुण : १००]**

Please check whether you have got the right question paper.

सुचना.: १. **सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत**

२. **सर्व प्रश्नांना समान गुण आहे.**

१. अ) बाबराच्या आक्रमणावेळी भारतामधील राजकीय परिस्थितीचा आढावा घ्या.

किंवा

ब) बादशहा अकबराच्या राजपूत विषयक आणि धार्मीक धोरणाची चर्चा करा.

२. अ) मुघलांच्या केंद्रिय प्रशासन व्यवस्थेचे परिक्षण करा.

किंवा

ब) मुघलकालीन मनसबदारी पद्धतीचे सविस्तर वर्णन करा.

३. अ) स्वराज्याच्या उभारणीतील छत्रपती शिवाजी महाराजांचे योगदान विशद करा.

किंवा

ब) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या मुलकी आणि लष्करी प्रशासनाचा मागोवा घ्या.

४. अ) मुघलकालीन सामाजिक-आर्थिक जिवनाची चर्चा करा.

किंवा

ब) मुघलकालीन शिक्षण आणि साहित्य क्षेत्रातील प्रगतीवर सविस्तर टिपण लिहा.

५. खालीलपैकी कोणत्याही **दोहोंवर** टिपा लिहा.

अ) बादशहा औरंगजेब

ब) मुघलांची न्याय व्यवस्था

क) छत्रपती संभाजी

ड) दिन-ए-इलाही

X51YCED235X51YCED235X51YCED235X51YCED235

वेळ : ३ तास **गुण : १००**

सूचना :[१] सर्व प्रश्न सोडवा.

[२] सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.१. अ) शाहिरी वाङ्मयाची स्वरूप-वैशिष्ट्ये साधार स्पष्ट करा. **(२०)**

किंवा

ब) अनंतफंदी, राम जोशी आणि परशराम या शाहिरांच्या साहित्याचा परिचय करून द्या.

प्र.२. अ) नाथ व दत्त पंथीयांच्या वाङ्मयनिर्मितीचा परामर्श घ्या. **(२०)**

किंवा

ब) समर्थ व लिंगायत पंथीयांच्या वाङ्मयनिर्मितीचे स्वरूप साधार स्पष्ट करा.

प्र.३.अ) ख्रिस्ती धर्मीयांच्या साहित्यनिर्मितीमागील प्रेरणा सांगून त्यांच्या साहित्याचा परिचय करून द्या. **(२०)**

किंवा

ब) इस्लाम धर्मीय संतांचे मराठी साहित्यातील योगदान स्पष्ट करा.

प्र.४.अ) शिवपूर्वकालीन व शिवकालीन बखरींचे स्वरूप-विशेष लिहा. **(२०)**

किंवा

ब) 'पेशवेकालीन बखरींमध्ये विषयाची व प्रकारांची विविधता आढळते.' या विधानाची चर्चा करा.

प्र. ५. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) **(२०)**

अ) होनाजी बाळा

ब) दासबोध

क) ख्रिस्तपुराण

ड) पानिपतची बखर

****

X51YB2CEE8X51YB2CEE8X51YB2CEE8X51YB2CEE8

Time : 3 Hours Total Marks: 100

N. B : 1. All the questions are compulsory

2. Figures to the right indicate full mark

3. Draw neat diagrams wherever necessary

Q.1	Answer **any Two** of the following.	20
a)	Explain the derivation of aggregate demand curve with help of IS-LM Model.	
b)	Elaborate the long run Phillips curve.	
c)	Discuss the Adaptive expectation hypothesis.	
Q.2	Answer **any Two** of the following.	20
a)	Discuss the meaning and different phases of trade cycles.	
b)	Illustrate the Hawtre's theory of trade cycle in detail.	
c)	Explain the Hicks' theory of trade cycle.	
Q.3	Answer **any Two** of the following.	20
a)	Define the managed exchange rate and state the advantages and disadvantages of managed exchange rate system.	0
b)	Discuss the relationship between balance of payment and exchange rate.	
c)	Explain the causes of the currency crisis.	
Q.4	Answer **any Two** of the following.	20
a)	Explain the meaning and operation of the gold standard.	
b)	Describe the collapse of Bretton Woods system.	
c)	Elaborate the functions and limitations of Asia Infrastructure Investment Bank (AIIB).	
Q.5	Write notes (**Any Two**).	20
a)	Tobin's modified Phillips curve	
b)	Measures to control the trade cycles	
c)	Balance of Payments always in balances	
d)	New Development Bank (NDB)	

OR

X51YD4C077X51YD4C077X51YD4C077X51YD4C077

Q.5 Choose the correct alternatives of the following. 20

1. As we move down along the IS curve……
   a) Investment and savings both decline.
   b) Investment and savings does not change.
   c) Investment and savings both increase.
   d) Investment declines but savings increases

2. The LM curve shifts up because of contractionary -----
   a) Fiscal Policy
   b) Monetary Policy
   c) Pricing Policy
   d) Wage Policy

3. As the government's expenditure increases the AD curve shifts _____
   a) Up to the left
   b) Down to the left
   c) Down to the right
   d) Up to the right

4. The short run Phillips curve shows the relationship between unemployment and _____
   a) Interest rate
   b) Inflation rate
   c) Investment rate
   d) Saving rate

5. The IS curve shows all combinations of income and ----------
   a) Interest rate for which the goods market is in equilibrium.
   b) Interest rate for which the money market is in equilibrium.
   c) price level for which the goods market is in equilibrium.
   d) Price level for which the money market is in equilibrium.

6. In the _____ phase there is considerable fall in production, employment, income and Investment.
   a) Recession
   b) Depression
   c) Recovery
   d) Prosperity

7. Hawtrey's theory of trade cycle is based on classical theory of _____
   a) Interest
   b) Rent
   c) Money
   d) Wages

X51YD4C077X51YD4C077X51YD4C077X51YD4C077

8. The low point in the business cycle is referred to as the---
   a) Expansion point
   b) Boom point
   c) Trough point
   d) Peak point

9. According to Kaldor's theory of the trade cycle during the expansionary period _____
   a) I > S
   b) I < S
   c) I = Y
   d) I = S

10. According to Smauelson's theory of trade cycle consumption depends on income of _____
   a) Present period
   b) Future period
   c) Previous Period
   d) Other country

11. The foreign currency received in exchange for a specific number of domestic currencies is ------
   a) Bank rate
   b) Interest rate
   c) Exchange rate
   d) Futures rate

12. Under fixed exchange rate system, the exchange rate is maintained through --- ------
   a) Official intervention
   b) Market forces
   c) Inflation
   d) Investment

13. In which of the following exchange rate systems, exchange rates are determined by the market forces?
   a) Fixed exchange rate system
   b) Managed floating exchange rate system
   c) Floating exchange rate system
   d) Highly managed floating exchange rate system

14. Which of the following is not a component of the Balance of Payments?
   a) Trade account
   b) Current account
   c) Capital account
   d) Investment account

15. A surplus in the balance of trade implies that -----

X51YD4C077X51YD4C077X51YD4C077X51YD4C077

a) Export > Import
b) Export = Import
c) Export< Import
d) Saving > Investment

16. Which of the following exchange rate systems was the Bretton Woods system?
a) Flexible exchange rate
b) Fixed exchange rate
c) Managed exchange rate
d) Floating managed exchange rate

17. Which of the common currencies has been introduced by the European Union?
a) European dollar
b) US Dollar
c) Euro
d) Pound

18. In the year -----, the global financial crisis (subprime crisis) started in America.
a) 2000-01
b) 2007-08
c) 2010-11
d) 2015-16

19. The Euro crisis was mainly --------- in nature.
a) Economic and social
b) Economic and cultural
c) Economic and political
d) Political and social.

20. Asian Infrastructure Investment Bank was established on -------
a) 25th December 2015
b) 25th December 2010
c) 25th December 2012
d) 25th December 2008

X51YD4C077X51YD4C077X51YD4C077X51YD4C077

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास **एकूण गुण**: १००

सूचना : १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत
२. उजवीकडील अंक एकूण गुण दर्शवितात
३. आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.१. खालीलपैकी **कोणतेही दोन** प्रश्न सोडवा. २०

अ) IS-LM प्रतिमानाच्या साह्याने समग्र मागणी वक्राचे निर्धारण स्पष्ट करा.

ब) दीर्घकालीन फिलिप्स वक्राचे वर्णन करा.

क) अनुकूल अपेक्षा गृहितकाची चर्चा करा.

प्र.२. खालीलपैकी **कोणतेही दोन** प्रश्न सोडवा. २०

अ) व्यापारचक्राचा अर्थ सांगून व्यापार चक्राच्या विविध अवस्थांची चर्चा करा.

ब) हॉट्रे यांच्या व्यापारचक्र सिद्धांताचे सविस्तर विश्लेषण करा.

क) हिक्स यांचा व्यापारचक्र सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.३ खालीलपैकी **कोणतेही दोन** प्रश्न सोडवा. २०

अ) व्यवस्थापित विनिमय दर परिभाषित करून व्यवस्थापित विनिमय दर पद्धतीचे फायदे-तोटे सांगा.

ब) व्यवहारशेष आणि विनिमय दर यांच्यातील संबंधांची चर्चा करा.

क) चलन संकटाची कारणे स्पष्ट करा.

प्र.४. खालीलपैकी **कोणतेही दोन** प्रश्न सोडवा. २०

अ) सुवर्णमान पद्धतीचा अर्थ सांगून कार्यपद्धती स्पष्ट करा.

ब) ब्रिटन वुड्स प्रणालीच्या पतनाचे वर्णन करा.

क) 'आशियाई पायाभूत गुंतवणूक बँकेची (AIIB)' कार्ये आणि मर्यादांचे वर्णन करा.

प्र.५. टीपा लिहा **(कोणतेही दोन)** २०

अ) टोबीनचा सुधारित फिलिप्स वक्र

ब) व्यापारचक्राच्या नियंत्रणाचे उपाय

क) व्यवहारशेष नेहमी समतोलित असतो

ड) 'नवीन विकास बँक (NDB)'

किंवा

प्र.५. खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा. २०

१. जसजसे आपण IS वक्रा सोबत खाली जाऊ तसतसे .....

अ) गुंतवणूक आणि बचत दोन्ही घटतात.

ब) गुंतवणूक आणि बचत बदलत नाही.

क) गुंतवणूक आणि बचत दोन्ही वाढतात.

ड) गुंतवणूक घटते पण बचत वाढते

२. संकुचित ------ LM वक्र वरच्या बाजूला सरकतो.

अ) मौद्रिक धोरणामुळे

ब) राजकोषीय धोरणामुळे

क) किंमत धोरणामुळे

ड) वेतन धोरणामुळे

X51YD4C077X51YD4C077X51YD4C077X51YD4C077

३ सरकारच्या खर्चात वाढ झाली असता समग्र मागणी वक्र (AD) स्थलांतरित होतो.
अ) डावीकडे वरच्या बाजूला
ब) डावीकडे खालच्या बाजूला
क) उजवीकडे खालच्या बाजूला
ड) उजवीकडे वरच्या बाजूला

४. अल्पकालीन फिलिप्स वक्र बेरोजगारी आणि _____ मध्ये संबंध दर्शवितो.
अ) व्याजदर
ब) भाववाढीचा दर
क) गुंतवणुकीचा दर
ड) बचतीचा दर

५ IS वक्रा वरील सर्व संयोग उत्पन्न आणि ----------
अ) व्याज दर दर्शवितात की ज्या ठिकाणी वस्तू बाजार समतोलीत असतो.
ब) व्याज दर दर्शवितात की ज्या ठिकाणी नाणे बाजार समतोलीत असतो.
क) किंमत पातळी की ज्या ठिकाणी वस्तू बाजार समतोलीत असतो.
ड) किंमत पातळी की ज्या ठिकाणी नाणे बाजार समतोलीत असतो.

६ _____ या अवस्थेत उत्पादन, रोजगार, उत्पन्न आणि गुंतवणुकीत लक्षणीय घट होते.
अ) घसरण
ब) मंदी
क) पुनरुत्थान
ड) भरभराट

७ हॉट्रेचा व्यापारचक्र सिद्धांत, पारंपारिक _____ सिद्धांतावर अवलंबून आहे.
अ) व्याजदराच्या
ब) खंडाच्या
क) पैशाच्या
ड) वेतनाच्या

८ व्यापारचक्रातील निम्न बिंदूला --- म्हणून संबोधले जाते.
अ) विस्तार बिंदू
ब) भरभराट बिंदू
क) तळ बिंदू
ड) शिखर बिंदू

९ कॅल्डोर यांच्या व्यापारचक्र सिद्धांतानुसार विस्ताराच्या कालावधीत _____ असते.
अ) I > S
ब) I < S
क) I = Y
ड) I = S

१० सॅम्युअलसन यांच्या व्यापार चक्र सिद्धांतानुसार उपभोग _____ उत्पन्नावर अवलंबून असतो.
अ) वर्तमान काळातील
ब) भविष्य काळातील
क) भूतकाळातील
ड) इतर देशातील

X51YD4C077X51YD4C077X51YD4C077X51YD4C077

११ देशी चलनाच्या विशिष्ट संख्येच्या बदल्यात परकीय चलनाची प्राप्त होणारी संख्या म्हणजे - ----- होय

अ) बँक दर

ब) व्याज दर

क) विनिमय दर

ड) वायदा दर

१२ स्थिर विनिमय दर प्रणाली अंतर्गत विनिमय दर -------- मार्फत नियंत्रित केले जातात

अ) अधिकृत हस्तक्षेप

ब) बाजारातील मागणी व पुरवठा शक्ती

क) चलनवाढ

ड) गुंतवणूक

१३ पुढीलपैकी कोणत्या विनिमय दर प्रणालीमध्ये विनिमय दर बाजार शक्ती द्वारे निर्धारित केला जातो?

अ) स्थिर विनिमय दर प्रणाली

ब) व्यवस्थापित तरंगती विनिमयदर प्रणाली

क) लवचिक विनिमय दर प्रणाली

ड) उच्च व्यवस्थापित तरंगती विनिमय दर प्रणाली

१४ खालीलपैकी कोणता व्यवहारशेषाचा घटक नाही?

अ) व्यापार खाते

ब) चालू खाते

क) भांडवली खाते

ड) गुंतवणूक खाते

१५ व्यवहारशेषातील आधिक्य म्हणजे _____ असते.

अ) निर्यात > आयात

ब) निर्यात = आयात

क) निर्यात < आयात

ड) बचत > गुंतवणूक

१६ खालीलपैकी कोणती विनिमय दर प्रणाली ब्रेटन वुड्स प्रणाली होती?

अ) लवचिक विनिमय दर

ब) स्थिर विनिमय दर

क) व्यवस्थापित विनिमय दर

ड) व्यवस्थापित तरंगती विनिमय दर

१७. युरोपियन युनियनने कोणते सामान्य चलन सुरू केले आहे?

अ) युरोपीयन डॉलर

ब) यु.एस.डॉलर

क) युरो

ड) पौंड

१८ ----- साली अमेरिकेत जागतिक आर्थिक संकट (सबप्राइम संकट) सुरू झाले.

अ) २०००-०१

ब) २००७-०८

क) २०१०-११

X51YD4C077X51YD4C077X51YD4C077X51YD4C077

ड) २०१५-१६

१९ युरो संकट प्रामुख्याने --------- स्वरूपाचे होते.

अ) आर्थिक आणि सामाजिक

ब) आर्थिक आणि सांस्कृतिक

क) आर्थिक आणि राजकीय

ड) राजकीय आणि सामाजिक

२० आशियाई पायाभूत गुंतवणूक बँकेची (AIIB) स्थापना _____ रोजी झाली.

अ) २५ डिसेंबर २०१५

ब) २५ डिसेंबर २०१०

क) २५ डिसेंबर २०१२

ड) २५ डिसेंबर २००८

X51YD4C077X51YD4C077X51YD4C077X51YD4C077

समय: 3:00 घंटे **अंक:100**

सूचना : 1. सभी प्रश्न अनिवार्य है।
2. सभी प्रश्नों के लिए समान अंक हैं।

प्रश्न 1. आधुनिक काल की युगीन परिस्थितियों पर प्रकाश डालिए। 20

अथवा

भारतेंदु युग की प्रमुख प्रवृत्तियों का परिचय दीजिए।

प्रश्न 2. प्रयोगवादी कविता की प्रमुख विशेषताओं को स्पष्ट कीजिए। 20

अथवा

समकालीन कविता की विशेषताओं को स्पष्ट कीजिए।

प्रश्न 3. हिंदी उपन्यास के विकास-क्रम पर प्रकाश डालिए। 20

अथवा

हिंदी आलोचना के विकास-क्रम को विस्तार से समझाइए।

प्रश्न 4. हिंदी जीवनी साहित्य के विकास-क्रम का विवेचन कीजिए। 20

अथवा

हिंदी संस्मरण साहित्य के विकास-क्रम पर प्रकाश डालिए।

प्रश्न 5. क) किन्हीं दो विषयों पर टिप्पणियाँ लिखिए। 10

1. छायावादी काव्य
2.नई कविता
3. कहानी
4. आत्मकथा

ख) निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर एक-एक वाक्य में लिखिए। 05

1. 'सुकवि' की उपाधि भारतेन्दु युग के किस कवि को प्राप्त हुई थी?
2.'भारतीय प्रगतिशील लेखक संघ' के लखनऊ में सम्पन्न पहले अधिवेशन के अध्यक्ष कौन थे?
3.'क्रांति की भावना' किस कविता की एक प्रमुख विशेषता है?
4. 'मछलीघर' किसकी कृति है?
5.संस्मरण और रेखाचित्र की विधा को समृद्ध बनाने में किसका महत्वपूर्ण योगदान है?

X51YE083D4X51YE083D4X51YE083D4X51YE083D4

ग) सही विकल्प चुनकर निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए। 05

1. समस्यापूर्ति परक काव्य रचना किस युग की विशेषता है?
i) द्विवेदी युग ii) छायावाद
iii) भारतेन्दु युग iv) प्रगतिवाद

2. 'जागरण या सुधार काल' नाम से किस युग को जाना जाता है?
i) भारतेन्द् iii) प्रयोगवाद
ii) द्विवेदी iv) प्रगतिवाद

3. निम्नलिखित में से कौन प्रगतिवादी कवि है?
i) महादेवी वर्मा iii) दिनकर
ii) अज्ञेय iv) हरिवंशराय बच्चन

4. 'कामायनी' महाकाव्य किसने लिखा है?
i) नागार्जुन iii) नरेंद्र शर्मा
ii) जयशंकर प्रसाद iv) त्रिलोचन

5.वृंदावनलाल वर्मा ने किस प्रकार के नाटक लिखे हैं?
i) सामाजिक iii) ऐतिहासिक
ii) पौराणिक iv) प्रतीकवादी

****

X51YE083D4X51YE083D4X51YE083D4X51YE083D4

Time – 3 Hours **Total Marks -100**

N.B. (1) All questions are compulsory.
(2) All questions carry equal marks.
(3) Each step of calculation should be clearly shown for statistical problems.
(4) Use of simple calculator is permitted.

Q.1.A. Explain Test Revision as a Stage in New Test Development and in the life cycle of Existing Test. **20**

OR

Q.1.B. i. Meaning and types of correlation. **05**
ii. Calculate Spearman Rank Order correlation of the following set of scores: **15**

X	**28**	**26**	**30**	**41**	**29**	**26**	**40**	**23**	**32**
Y	**14**	**12**	**14**	**16**	**15**	**14**	**13**	**11**	**19**

Q.2.A. Explain intelligence and write a detailed note on the Wechsler's Tests. **20**

OR

Q.2.B. Explain Standard scores and discuss various types of standard scores. **20**

Q.3.A. Define Personality. Explain Thematic Apperception Test in detail. **20**

OR

Q.3.B. Explain in brief what is being assessed in personality assessment and how are personality assessment structured. **20**

Q.4.A. Explain the characteristics, merits and demerits of various measures of Variability. **20**

OR

Q.4.B. i. Calculate Quartile Deviation for the following distribution of Scores. **20**

CI	**70-74**	**65-69**	**60-64**	**55-59**	**50-54**	**45-49**	**40-44**	**35-39**	**30-34**	**25-29**
F	**5**	**6**	**4**	**9**	**10**	**11**	**8**	**6**	**3**	**2**
									N=	**64**

Q.5. Explain any two of the following. **20**

A. Write a note on scaling
B. Write a note on SB5 –Stanford Binet Intelligence Scale- Fifth Edition.
C. Rorcschach Ink Blot Test
D. Calculate PR of 74 and P40

CI	**80-89**	**70-79**	**60-69**	**50-59**	**40-49**	**30-39**	**20-29**	**10-19**	**0-9**
F	**7**	**9**	**4**	**6**	**8**	**12**	**11**	**10**	**7**
								N=	**74**

****

X51YE27DF4X51YE27DF4X51YE27DF4X51YE27DF4

मराठी भाषांतर

कालावधी: ३ तास. **गुण: १००**

सूचना:

१. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२. प्रत्येक प्रश्नाला अंतर्गत पर्याय आहेत.

३.प्रत्येक प्रश्नाला समान गुण आहेत.

४. सांख्यिकी प्रक्रियेतील सर्व पायऱ्या/टप्पे स्पष्टपणे लिहा.

५. साधे गणक यंत्र वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.१.अ) नवीन कसोटी विकासातील चाचणीचा सराव हि पायरी आणि ह्याचं कसोटीतील जीवन चक्र स्पष्ट करा. **२०**

किंवा

प्र.१.ब) १. सहसंबंधाचा अर्थ आणि प्रकार सांगा. **५**

२. खालील संचातील सहसंबंध हा स्पीअरमन यांच्या श्रेणी अंतर पद्धतीने काढा. **१५**

X	**२८**	**२६**	**३०**	**४१**	**२९**	**२६**	**४०**	**२३**	**३२**
Y	**१४**	**१२**	**१४**	**१६**	**१५**	**१४**	**१३**	**११**	**१९**

प्र.२.अ) बुद्धीमत्तेचे वर्णन द्या आणि वेश्चलर ची चाचणी यावर टिप्पणी लिहा. **२०**

किंवा

प्र.२.ब) प्रमाणित प्राप्तांकाचे स्पष्टिकरण द्या आणि प्रमाणित प्राप्तांकाच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा. **२०**

प्र.३.अ) व्यक्तिमत्वाची व्याख्या द्या. अर्थपुर्ण चाचणी (TAT) विशद करा. **२०**

किंवा

प्र.३.ब) व्यक्तीमत्त्व मूल्यमापनात काय मापन होते आणि व्यक्तीमत्त्व मूल्यमापनाची रचना कशी केली जाते याचे संक्षिप्त वर्णन करा. **२०**

प्र.४.अ) विचलनशिलतेचे गुणवैशिष्ट्ये, फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा. **२०**

किंवा

प्र.४.ब) खालील वितरणाचा चतूर्थक विचलन काढा. **२०**

CI	**७०-७४**	**६५-६९**	**६०-६४**	**५५-५९**	**५०-५४**	**४५-४९**	**४०-४४**	**३५-३९**	**३०-३४**	**२५-२९**
F	**५**	**६**	**४**	**९**	**०**	**११**	**८**	**६**	**३**	**२**
									N=	**६४**

X51YE27DF4X51YE27DF4X51YE27DF4X51YE27DF4

प्र.५.खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०

अ) मापन श्रेणी/ स्केलिंग यावर टीप लिहा.

ब) SB -५ यावर टिप्पणी लिहा.

क) रॉर्शा च्या शाई च्या डागाची चाचणी.

ड) खालील वितरणाचा ७४ चा शततमक क्रम (PR of ७४)आणि शततमक ४० (P४०) काढा.

CI	८०-८९	७०-७९	६०-६९	५०-५९	४०-४९	३०-३९	२०-२९	१०-१९	००-०९
F	७	९	४	६	८	१२	११	१०	७
								N=	७४

X51YE27DF4X51YE27DF4X51YE27DF4X51YE27DF4

Time: 3 hour **Mark: 100**

NB - 1) All questions are compulsory and carry equal marks
2) Use of map stencil is permitted.
3) Draw sketches and diagrams wherever necessary.

Q1) Explain the composition and structure of atmosphere. 20

OR

Briefly explain vertical and horizontal distribution of temperature.

Q2) Describe the air pressure belts on the earth surface with suitable diagram. 20

OR

A) Discuss different types of precipitation. 10

B) Write a detail note on local winds. 10

Q3) Explain origin, structure and distribution of tornadoes. 20

OR

A) Give a detail note on Anticyclones. 10
B) Explain the concept of global warming and its impact. 10

Q4) Explain the factors affecting on the salinity of ocean water. 20

OR

A) Discuss about the origin and development of Oceanography in detail. 10
B) Briefly explain the ocean floor relief and it's characteristics. 10

Q5) Describe different types of ocean currents and explain the effect of ocean currents. 20

OR

A) Give a brief account of Coral reefs and their importance. 10
B) Give the details about marine pollution and its impact on Marine ecosystem. 10

****

X51Y036C71X51Y036C71X51Y036C71X51Y036C71

वेळ: 3 तास **गुण: १००**

सूचना: 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत आणि त्यांना समान गुण आहेत
२) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
3) आवश्यक असेल तिथे आराखडे आणि आकृत्या काढा.

प्र.१) वातावरणाची रचना आणि संरचना स्पष्ट करा. 20

किंवा

तापमानाचे उभ्या आणि क्षितिज समांतर वितरणाचे थोडक्यात वर्णन करा.

प्र.२) पृथ्वीच्या पृष्ठभागावरील हवेच्या दाबाच्या पट्ट्यांचे योग्य आकृतीसह वर्णन करा. 20

किंवा

अ) वृष्टीच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा. 10

ब) स्थानिक वाऱ्यांवर सविस्तर टीप लिहा. 10

प्र.३) चक्रीवादळाची उत्पत्ती, रचना आणि वितरण स्पष्ट करा. 20

किंवा

अ) प्रत्यावर्त वर सविस्तर टीप द्या. 10

ब) जागतिक तापमान वाढ संकल्पना आणि त्याचे परिणाम स्पष्ट करा. 10

प्र.४) महासागराच्या पाण्याच्या क्षारतेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. 20

किंवा

अ) समुद्रशास्त्राची उत्पत्ती आणि विकास याविषयी सविस्तर चर्चा करा. 10

ब) समुद्राच्या तळाची भुपृष्ठ रचना आणि त्याची वैशिष्ट्ये थोडक्यात सांगा. 10

प्र.५) विविध प्रकारच्या सागरी प्रवाहांचे वर्णन करा आणि सागरी प्रवाहांचा प्रभाव स्पष्ट करा. 20

किंवा

अ) प्रवाळ खडक आणि त्यांचे महत्त्व याविषयी थोडक्यात माहिती द्या. 10

ब) सागरी प्रदूषण आणि त्याचा सागरी परिसंस्थेवर होणारा परिणाम याबद्दल माहिती लिहा . 10

****

X51Y036C71X51Y036C71X51Y036C71X51Y036C71

[Time: 3 hrs] **Marks : 100]**

N.B. 1. All questions carry equal marks.
2. Figures to the right indicate full marks.
3. Answers should be relevant to the questions attempted.

Q1. A) Comment on the features of the Post-independence Indian English Poetry. **(20)**

Or

B) Illustrate the contribution of Indian Women Poets in Indian English literature.

Or

C) Write short notes. (Any Two)
1. Pre-independence Indian English Drama.
2. Post-independence Indian English Poetry
3. Features of Indian Poetry in Modern age
4. Dalit Poetry

Q.2 A) 1. Illustrate modernist elements in '*Silence! The Court is in Session'* by Vijay Tendulkar. **(20)**

Or

2. Comment on the dramatic technique of Vijay Tendulkar in '*Silence! The Court is in Session'*.

Or

B) 1. Comment on struggle and gender discrimination in '*Dance like a Man'* by Mahesh Dattani.

OR

2. The play *'Dance like a Man*' by Mahesh Dattani is a commentary in dichotomy between traditional and modern.

Or

Q. 3. A) Appreciate the poems '*Heart of Ruin*'and '*Bewteen Jejuri and Railway Station'* from Jejuri by Arun Kolatkar as a Surrealistic poem. **(20)**

Or

B) Critically appreciate the life as a metaphor and autobiographical elements in '*The Felling of the Banyan Tree'* and '*Pushing Cart'* by Dilip Chitre.

Q. 4. A) Write short notes. (Any Two) **(20)**
i) Themes in '*Silence! The Court is in Session*'
ii) Leela Benare
iii) Symbols in '*Silence! The Court is in Session'*
iv) Irony in '*Silence! The Court is in Session'*

or

B) Write short notes. (Any Two) **(20)**
i) Patriarchy theme in '*Dance like a Man'*
ii) Character of Ratna
iii) The character sketch of Jairaj
iv) Theme of youth's rebellion in '*Dance like a Man*'

Q. 5. A) Write short notes. (Any Two) **(20)**
i) Features on Indianism in '*Street Cries'*
ii) The relation between nature and human nature
iii) The themes of lackeys and absences in '*Absences'*
iv) Identity crisis in '*Self-portrait'* by Ramanujan

……

X51Y00921DX51Y00921DX51Y00921DX51Y00921D